Rakovszky Zsuzsa

PÁRBESZÉD AZ IDŐRŐL

A: A múltnak sosincs vége. A jelen
– az is a múlt, álöltözetben.
Rozsdás lavór a még levéltelen
bodzabokor tövében, vizes böjti szelekben
fölszárnyaló papírzacskó, az égbe
kapaszkodva az ágak fekete szövedéke,
földmélyi ikreik, a gyökerek lenn –
Ugyanaz a tavasz tíz éve, negyven éve:
soha nem múlik el, amit szerettem.

B: De az idő, mint nyaktiló, lesújt.
Múlt és jelen közt ott a vérben
sikló penge. A póló, melyet a szél lefújt,
s most ott hever az orgonabokor tövében,
nem röppen vissza a kötélre újra.
S ha valaki cigarettára gyújt a
szivárgó gázcső közelében,
a lángoló jelenből nincs visszaút a múltba,
két külön kontinens a „már nem” és a „még nem”.

A: Ahogy az akna negyven éven át
ott vár a sűrű gazban
a kézre, mely kioldja lelkét, a robbanást,
ahogy a holt tavasz kísért az új tavaszban,
jéglapba zárva évtizedeket
kivár a gyűlölet, a szeretet,
amíg új kés sajog a régi sebben:
soha nem múlik el a szeretet,
ahogy nem múlik el a gyűlölet sem.

B: Sötét hernyók a porban, mint rég: dióvirág.
De ez nem az a por, és nem az a diófa.
A pók, amelyik itt rohan le-föl a kád
falán, meg amelyik lefolyt a lefolyóba,
ugyanolyan, de nem ugyanaz mégse.
Halott anyád a gének semmilyen cselvetése
nem hozza vissza, legfeljebb az álom.
Amit egynek mutat az érzések sötétje,
idegen és sokféle napvilágon.

A: De ami napvilágnál idegen,
ott vár rád a sötétben, öröktől ismerősen.
Kinn habzik, elforr az idő, de benn
valami nem bír megváltozni mégsem
soha. A vénkor udvara felett
a gyermekkor holdja mind fényesebb,
nincs is jelen, csak múlt álöltözetben:
Soha nem gyógyul be a régi seb.
Azt szeretem, akit mindig szerettem.

Tőzsér Árpád

EMLÉKEZÉS A JÖVŐRE

Rakovszky Zsuzsa költészetéről a HANGOK című kötete kapcsán

Rakovszky Zsuzsa és költészete körül olyan rejtélyes, centrum és szilárd pont nélküli köd terjeng, mint amilyet ő szokott gerjeszteni verseiben – mesterien, gazdag lírai funkciókkal. A költészet hajdani s majdani Hérakleitoszai körül persze mindig is terjengett/terjeng egy kis jótékony homály, de a Rakovszky Zsuzsa körüli ködben legalább annyi a recepció zavara, mint a költő verseiből áradó természetes sejtelmesség. S ezzel távolról sem azt akarom mondani, hogy Rakovszky kritikusai nem írták le (így vagy másként): *„...versei a mai magyar költészetnek alighanem a legmagasabb csúcsain járnak”* (Margócsy István), hanem azt, hogy erről az evidenciáról a kritikusoknak csak meglepően szűk köre hajlandó tudni, s a hallgató többség hallgatása lassan immár szintén ködde-homállyá súlyosodik.

Igaz, a kritikusi kánon elismerését pótolja a költői szakma elismerése: akiről Orbán Ottó, Lator László, Parti Nagy Lajos mond nyilvános laudációt, az a kritikusok szemlesütése ellenére is biztos lehet benne, hogy a csúcsokon jár. A mű és recepció egyidejű befogadása és feldolgozása viszont azért mégiscsak az irodalomkritika feladata lenne, s a professzionális kritika válaszolhatná meg – társadalmi, irodalomtörténeti, esztétikai összefüggésekben – azokat a kérdéseket is, amelyeket a fent megidézettek Rakovszky Zsuzsa első három könyve kapcsán megfogalmaztak és részben – természetesen – nyitva hagytak. Nevezetesen, hogy ki beszél a Rakovszky-versben (Parti Nagy Lajos), aki beszél, hogyan beszél (Lator László), és miről beszél (Margócsy István).

Ezeket a lényegi kérdéseket persze tulajdonképpen maga a vizsgált mű implikálja, a három műelemző – médiumként – csak fölerősíti őket, végleges választ adni rájuk pedig már csak azért sem adhattak, mert e kérdésekre valószínűleg minden irodalomtörténeti kor válasza más lesz majd, fölvetve ezzel a negyedik lényegi kérdés problémáját is, mégpedig azt, hogy mi a Rakovszky-vers korokon átnyúló – elnézést az ódon kifejezésért! – művészi állandója.